

Transcript De Grote Beloftes: interview Jordi Lammers

Dit is een podcast van De Nieuwe Oost | Wintertuin.

In december publiceert Wintertuin weer twee bijzondere chapbooks van talentvolle schrijvers. Slaap lekker, Hiroshi Yoshimura van Jordi Lammers en Paviljoen van het tijdelijke geluk van Laurens van de Linde. In deze podcast interviewen ze elkaar om de beurt. In deze aflevering interviewt Laurens Jordi over zijn chapbook. Voor meer informatie over de presentatie van de chapbooks, houd de website van De Nieuwe Oost | Wintertuin in de gaten.

Laurens van de Linde: Ik zit hier met Jordi Lammers, Jordi, hai!

Jordi Lammers: Hoi!

Laurens: Leuk dat je er bent. We gaan praten over jouw chapbook, het chapbook dat dit najaar, of eigenlijk eind deze maand al, verschijnt bij Wintertuin: *Slaap lekker, Hiroshi Yoshimura*. Over het ontstaan ervan, over de inhoud, over het maakproces, over van alles gaan we het hebben. Maar ik dacht, misschien wil jij zelf iets vertellen over: wat is eigenlijk dat chapbook dat jij hebt gemaakt, wat is *Slaap lekker, Hiroshi Yoshimura*?

Jordi: Het is een chapbook, in de zin van dat het niet zo'n heel lijvig werk is. Het is ongeveer 70 pagina's, vergelijkbaar met een novelle. En het bevat vijf afzonderlijke verhalen, dus de verhalen overlappen elkaar niet helemaal. Of eigenlijk: helemaal niet. Ze kunnen gelezen worden als andere verhalen waar je hopelijk wel de hele tijd mijn stem in hoort, of iets wat mij typeert. Wat dat helemaal is, weet ik niet, maar ik hoop dat je dat terugleest.

Laurens: Mooi. Ja, dat wilde ik inderdaad vragen, van wat is dan, wat hoop je dat dat dan is? Maar dat is misschien wel de moeilijkste vraag om te beantwoorden.

Jordi: Ja, dat is een heel moeilijke vraag. Ik lees het zelf heel erg vooral in de stijl, in de formuleringen. Tenminste, als je ooit een essay hebt geschreven, dan heb je ooit ook wel eens een citaat in een essay gestopt, van een andere schrijver. En dan zie je opeens dat het totaal anders is dan je eigen stijl. En dan denk je: wat is mijn eigen stijl typisch, en dat soort dingen. En dat merk ik ook als ik mijn eigen chapbook teruglees, dat alles wel in een bepaalde zelfde stijl is geschreven, dat zit heel erg in de manier van beelden gebruiken, de manier van dialogen. En wat dat dan precies is, om specifiek te zijn, is denk ik dat het allemaal best wel simpel is, best wel toegankelijk. Het gaat over, tussen heel veel haakjes, 'gewone mensen'. En ik bedoel met 'tussen heel veel haakjes', omdat... Ze zijn ook niet eenvoudig, maar ze hebben gewoon normale banen, ze maken niet heel bijzondere dingen misschien mee. Dus dat.

Laurens: Waarom wilde je over die tussen-heel-veel-haakjes-normale-mensen schrijven?

Jordi: Omdat ik het interessant vind... Ik zei net dat ze niet heel bijzondere dingen meemaken, maar dat doen ze misschien toch wel. En ik vind het leuke dat als je personages, als daar iets mee gebeurt, als daar iets bijzonders mee gebeurt, dat ze van zichzelf al niet heel erg uitgesproken of bijzonder zijn. Ik vind dat bijvoorbeeld heel fijn bij Murakami, dat er heel gekke dingen kunnen gebeuren met de

personages, maar dat ze een paar pagina's later gewoon een broodje kaas aan het eten zijn. En die combinatie vind ik zelf heel prettig, omdat, daardoor voelt het heel erg echt, denk ik? En dat heb ik zelf wel nodig om ook echt iets om mijn personages te geven, dat ze echt voelen.

Laurens: Dat er iets geks of iets ongewoons met ze gebeurt en dat ze daarna het leven weer oppakken, eigenlijk?

Jordi: Ja, dat contrast ook.

Laurens: Want het zijn vijf verschillende, wat je zegt, vijf verhalen geworden, die uiteenlopen van een schoonmaakster naar een jarig iemand — daar begint het verhaal mee, met de jarige job — naar iemand die bevriend wordt met een kat, naar... Ik zit even te denken welke verhalen ik dan nog mis voordat ik bij de twee vriendinnen aankom die naar een concert gaan.

Jordi: Dan mis je nog het verhaal over de tankstationbeveiliging, ja.

Laurens: Oh ja, natuurlijk, ja, met de motor — mag ik dat zeggen? Dat mag ik zeggen.

Jordi: Ja, mag.

Laurens: Hoe, want inderdaad: er zit geen overlap in, maar is er iets dat hen wel verbindt, misschien meer nog dan dat gewone mensen iets ongewoons meemaken? Zou je zeggen dat er een lijn is in die vijf verhalen?

Jordi: Ja, aan het begin toen ik nog helemaal aan de wieg stond van het chapbook, wilde ik gaan schrijven over mensen die of ergens beginnen in te geloven of hun geloof kwijtraken. En dat zie je heel erg in het chapbook. Dat is misschien denk ik wel de grootste overlap, als je het hebt over de personages die je net noemde. De twee meisjes die willen bijvoorbeeld nog in een soort van idee van een jeugdliefde, die willen daar nog heel erg in blijven hangen. Nou ja, dat lukt min of meer, misschien meer min dan meer. En zonder teveel te verklappen over de inhoud van het hele chapbook, is er ook een schoonmaker die heel erg vast wil houden aan een bepaald idee van God. Dus de personages worstelen heel erg met geloof en het concept van geloven en wat dat betekent. En soms maken ze het leven mooier dan dat het is, en soms komen ze er juist achter dat het leven wel heel erg mooi is terwijl ze denken dat het niet zo is.

Laurens: Oh ja, mooi. Ik had, toen ik het las, overviel me ook wel heel erg een gevoel van toch een soort ontzuivering, of iets dat ongemerkt aan je voorbij is gegaan, of waar je inderdaad niet bewust van bent, iets wat uit je handen is geglipt. Dat vond ik heel mooi, beetje bitterzoet eraan, misschien.

Jordi: Ja. Voor wie het gaat lezen, het eindigt ook best wel bitterzoet en het begint ook wel zo. Het eerste en het laatste verhaal zijn ook wel een soort van de tangconstructie die alles een beetje bijeenhoudt. En dat vind ik ook heel fascinerend, ik ben zelf gelovig opgevoed. Dan merk je dat het afscheid nemen van het geloof ook heel bitterzoet is. Het is heel bevrijdend en fijn, want je hoeft niet meer vast te houden aan al die dingen waar je je eerst aan vasthield. Ik voel me in die zekere mate ook wel vrij. Maar aan de andere kant werkt het ook heel demystificerend, je hebt allemaal mooie grote beloftes en die beloftes gaan allemaal weg. Je hebt geen belofte meer van een hemel, niet meer de belofte van een soort van Hemelse Vader die nog over je waakt als je beetje bang in bed ligt. Dat heb je allemaal niet meer, dat kan heel demystificerend werken. En tegelijkertijd houdt het mysterie en al het

mooie en verheffende ook niet op als je niet meer gelooft. Dat kan ook in vriendschappen liggen, in muziek, bijvoorbeeld — waar je straks denk ik nog even naar toe wil. Dus het gaat inderdaad precies over dat bitterzoete eraan. Ja.

Laurens: Ja, dat het ene eigenlijk — want inderdaad, het maakt ook plaats eigenlijk voor iets anders, dat geloven in, of het houden vast aan. Dat zegt de schoonmaakster geloof ik ook, dat er een plan is, of... ze zijn op zoek naar houvast op de een of andere manier. Maar ik vroeg me af, ook een beetje met het oog op het titelverhaal ook eigenlijk, de titel van het chapbook, *Slaap lekker, Hiroshi Yoshimura*, welke rol muziek eigenlijk voor jou speelt?

Jordi: De rol van muziek is voor mij denk ik niet heel veel anders dan voor veel mensen, dat het zo... Tenminste voor mij is het echt een iets wat ik eigenlijk heel veel luister en voor mij vaak ook een begin van een verhaal. Bijvoorbeeld mijn chapbook heet *Slaap lekker, Hiroshi Yoshimura* — ik vind dat je het steeds heel goed uitspreekt.

Laurens: Ik heb geoefend.

Jordi: En ik vind, zeker in muziek zitten heel veel verhalen, ook over hoe een artiest bekend is geworden, of, een artiest gaat vaak door diepe dalen en komt dan weer sterker terug. Dat vind ik ook zo interessant aan voetballen, het is een soort van heel concrete, compacte versie van een verhaal. En bij Hiroshi Yoshimura — dat is heel erg leuk, want hij bestaat ook echt, het is niet een verzonnen figuur — die is heel lang van het toneel verdwenen. Die heeft in de jaren '80 een paar ambientalbums gemaakt. En die is toen eigenlijk, is daar nooit meer iets van vernomen, en opeens was-ie daar weer omdat door een soort van raar YouTube algoritme zijn albums weer kwamen bovendrijven. Dus de albums die jaren niet waren geluisterd, die waren opeens weer toegankelijk voor echt miljoenen mensen omdat het steeds in hun feed kwam. En daardoor heeft hij een soort van, ja, weer een opmars gemaakt en is hij weer veel bekender geworden. En dat gegeven vind ik wel heel erg interessant en het leek me juist daarom ook leuk om over hem een verhaal te schrijven. Dat twee meisjes die heel erg fan van hem waren juist naar dat concert gingen. Dus iets wat verdwenen is geweest, iets wat eigenlijk op de achtergrond is geraakt — net als zichzelf tot elkaar — komt weer terug. En is het dan nog hetzelfde?

Laurens: En is het dan nog hetzelfde?

Jordi: Nee [lacht]. Ja en nee, altijd denk ik. Muziek, je kent het misschien wel, iets wat je twintig jaar geleden hebt geluisterd, als je dat weer opnieuw luistert kan weer alles hetzelfde zijn. Je bent weer helemaal terug in je eigen kamer of in je eigen huis. Dus in die mate is het heel erg hetzelfde, maar die dingen zijn er niet meer, dat huis is er niet meer, die kamer is er niet meer. Dus het is ook totaal anders. En dat maakt muziek, zeker oude muziek terugluisteren, denk ik vaak zo mooi en ontroerend, maar ook heel erg pijnlijk. Het is wel hetzelfde maar ook weer niet.

Laurens: Ja.

Jordi: Ja.

Laurens: Zeker ook dat er toch ook iets... Ook daar zit dat toch iets verliezen of iets kwijtraken of ergens naartoe terug willen verlangen, zit daar ook heel erg in.

Jordi: Ja.

Laurens: We zijn eigenlijk al begonnen met de essays die over dit chapbook worden geschreven... Het is voer voor analyse. Maar ik wil daar nog heel even bij stilstaan. Want we hebben het nu dan over het titelverhaal, noem ik het steeds maar. Is dat ook waar het begon, dit chapbook? Of hoe is het ontstaan?

Jordi: Dan moet ik even terugdenken... Over demystificerend gesproken, je kunt natuurlijk heel veel aanhangen, van: waarom heb je deze verhalen gekozen en hoe verhouden ze zich tot elkaar? Maar het zijn in principe ook gewoon de verhalen die ik de afgelopen maanden heb geschreven. En dat klinkt misschien heel flauw en natuurlijk heb ik ze wel heel erg gecombineerd en heeft het ene verhaal het andere beïnvloedt, maar ik vind het ook altijd wel interessant — ook bij artiesten bijvoorbeeld, dan hebben ze een hele album cycle en dan gaan ze vertellen welke ideeën ze hadden, maar... Het is niet alsof je honderden verhalen hebt en dan heel mooi kan kiezen. Ik vind het moeilijk om te zeggen waar het precies begint, ik schrijf ook heel chaotisch. Ik begin ook vaak bij het einde van het verhaal en dan schrijf ik naar het begin toe. En ik schrijf vaak in scènes, dus ik pak alle scènes dan bij elkaar en die plak ik dan een beetje aan elkaar. Dus soms kan ik met de vijfde scène in een verhaal beginnen, en dan de tweede doen, en dan de eerste en dan de derde en dan de vierde. Ik weet niet of dat normaal is, maar voor mij werkt dat heel erg goed omdat ik dan heel erg de structuur heb in mijn hoofd. En niet de hele tijd moet afvragen van: ja, en wat gebeurt er nu? Want dat vind ik vaak een heel moeilijk punt in een verhaal. Dus ik wil vaak wel weten hoe het eindigt, en dan kan ik alsnog ondertussen op verrassingen komen en zien wat er nog meer moet. Dus ik denk dat het met heel veel kleine stukjes is begonnen, van verschillende verhalen, en dat ik uiteindelijk zag van: hé, deze vijf moeten het worden. Ik heb op het einde er ook nog eentje uitgegooid en vervangen voor een ander en dat vond ik ook uiteindelijk een heel goede keus. Ja.

Laurens: Ah, ja. Het is natuurlijk een heel flauwe vraag, ik ga niet vragen welke erin is gekomen. Maar ik was wel benieuwd, wat is er inderdaad op de - hoe noem je dat, hoe heet dat... snijtafel in het Nederlands? Wat is er blijven liggen in de werkkamer?

Jordi: Ja, ik had een verhaal liggen - en zonder te lang te praten over het verhaal dat dus niet verschijnt - maar ik merkte in ieder geval heel erg bij dat verhaal dat ik helemaal niks om het hoofdpersonage gaf. Het kon me in principe gestolen worden wat er met hem zou gebeuren. En daardoor had ik ook steeds geen zin om door te schrijven. Ik heb misschien nog wel de meeste uren aan dat verhaal besteed, omdat ik me echt door dat idee... Ik wilde dat idee wel heel erg in het boek hebben, maar het personage voegde zich niet naar dat idee, ik kreeg helemaal geen relatie, geen band met dat personage. En het was op een gegeven moment echt heerlijk om dan gewoon zo'n personage weg te flikkeren eigenlijk. Ik vond dat zelf echt heel erg fijn en heel bevrijdend, dat kan gewoon blijkbaar, je hoeft helemaal niet dit verhaal erin te stoppen. Dat vond ik een heel fijn besef.

Laurens: Ja, dat kan ik me heel goed voorstellen, ja. Dat je het niet verplicht bent. Maar tegelijkertijd - inderdaad, als je zegt: ik gooi het weg, dat is je eigen verantwoordelijkheid en je keus - maar je hebt ook een verantwoordelijkheid voor de mensen die je natuurlijk wel opvoert. Of dieren, die je opvoert... zonder er al te veel over te verklappen. Heb je ooit getwijfeld aan, kan ik dit wel? Kan ik dit personage dit wel door laten maken? Of heb je ooit medelijden gehad met de personages die je introduceert?

Jordi: Nee, ik denk dat je deels ook doelt op het verhaal van de kat of niet?

Laurens: Nou, eigenlijk bundelbreed.

Jordi: Bundelbreed.

Laurens: Want ze zijn allemaal op een bepaalde manier wel kwetsbaar.

Jordi: Ja, heel kwetsbaar denk ik wel, ja. Maar nee, eigenlijk niet, ik moet ook eerlijk zeggen, ja... Ik geef natuurlijk wel heel veel om de personages, maar ik geef erom dat ze heel echt zijn, en ik geef er niet per se om dat ze blij zijn of dat ze vrolijk zijn. Sterker nog, soms als er iets ergs gebeurt, bijvoorbeeld in het verhaal van de kat, wordt een verhaal ook echter, en dan sta ik als schrijver - iemand die gewoon heel ambachtelijk met zo'n verhaal bezig is en denkt van: dit en dit moet gebeuren - vind ik het juist soms echt heel erg leuk als er een dramatische afloop is. Dan kan het wel heel erg zijn, maar dan vind ik het alsnog heel fijn.

Laurens: Ja, dat snap ik, ja. Je chapbook verschijnt natuurlijk zeer binnenkort en mensen gaan het lezen. Dat vind ik zelf in ieder geval altijd een gekke gewaarwording. Is er iets dat je bij je lezers teweeg zou willen brengen, is er iets dat je hoopt dat ze eruit halen, of hoe ze het tot zich nemen? Of ben je daar niet mee bezig?

Jordi: Nou, ik heb wel nagedacht. Ik ben sowieso heel veel met de lezer bezig. Je hoort wel eens schrijvers die dan zeggen van: nou, daar ben ik nooit mee bezig, ze lezen maar wat ik doe. Maar ik ben wel altijd heel erg bezig van: kan iedereen het begrijpen? Zit er wel diepgang in die voor iedereen toegankelijk is? Dus niet alleen diepgang voor dat een heel klein select groepje slimme mensen het begrijpt. Dus ik hoop gewoon heel erg dat de lagen die er dan wel toch in zitten, ondanks de toegankelijkheid, dat die heel erg overkomen, dat is eigenlijk het liefste wat ik wil. Dus dat mensen niet blijven hangen in: oh, het leest lekker weg, het is prima. En verder, ja, ik ben wel gewoon heel erg benieuwd. Ik hoop dat mensen gewoon heel veel reacties geven, of het nou goed is of slecht.

Laurens: Hoe zou je mensen aanraden dit te lezen?

Jordi: Gewoon, zet die muziek van Hiroshi Yoshimura op, ook nog los van mijn chapbook: het is gewoon hele mooie muziek. En over de presentatie, dan zal mijn broer ook de muziek - niet van Hiroshi spelen, maar van zichzelf. Lijkt er heel erg op.

Laurens: Rindert.

Jordi: Rindert, ja. Die dezelfde David Bowietrui als jij heeft, maar dat terzijde. En dan zal ik het verhaal ook voorlezen met zijn muziek op de achtergrond, dus dat is dan al de leeservaring die ik wil.

Laurens: Mooi.

Jordi: Dus, ja, dat!

Laurens: Ik kijk er heel erg naar uit, moet ik zeggen. Ik bedoel, ik heb het gelezen, ik ga het t.z.t. weer lezen en ik kijk heel erg uit naar de presentatie. Fijn. Bedankt voor je tijd!

Jordi: Jij bedankt.

Dit was een podcast van De Nieuwe Oost | Wintertuin. Volg ons via je favoriete podcastapp voor meer podcasts over verhalen, literatuur en schrijven. Tot de volgende keer.